

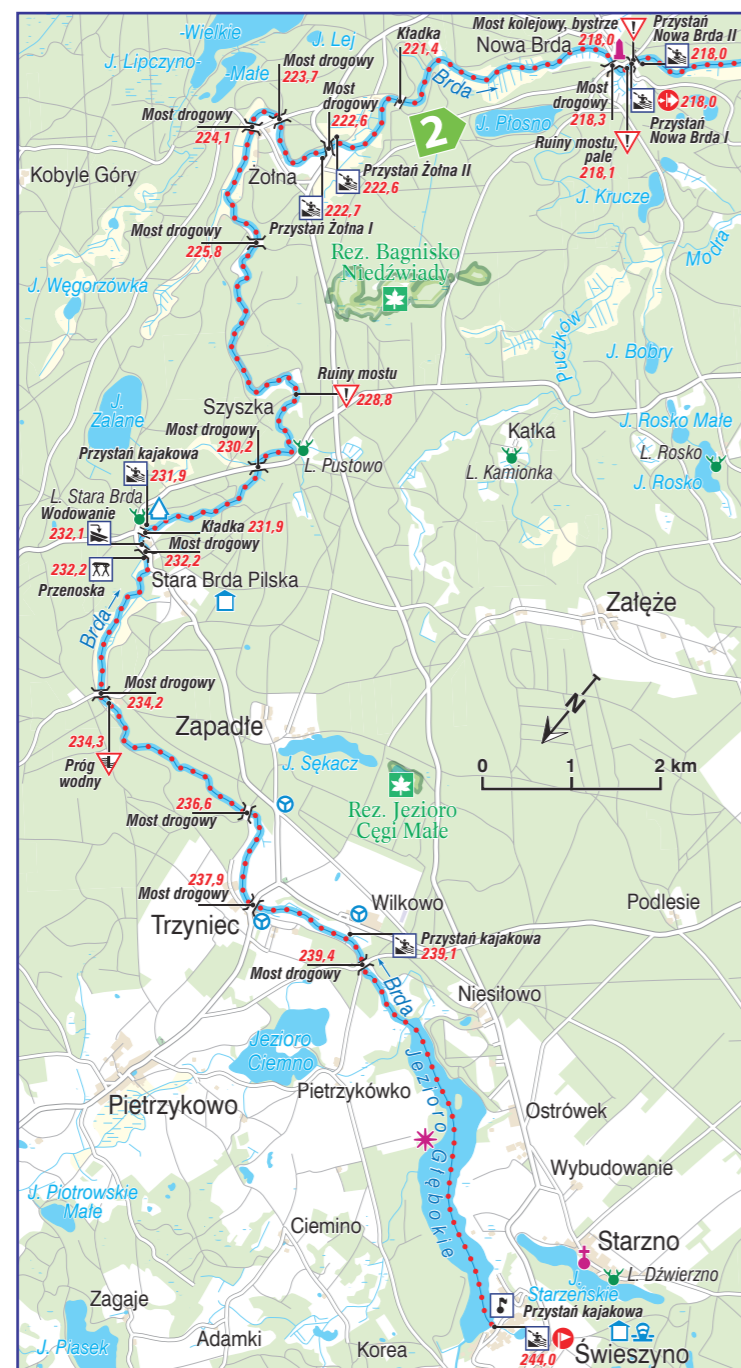
objaśnienia znaków do szlakówek Pomorskich Szlaków Kajakowych

- Szlak kajakowy, kierunek spływu
- Kilometr liczony w górę rzeki (w km)
- Odległość punktu do szlaku rzeki na danym kilometrze
- Początek/koniec szlaku
- Początek/koniec dziennej odcinka szlaku
- Przystań kajakowa; przystań żeglarska
- Stacja wodna; miejsce wodowania
- Przenoska, przewózka
- Niebezpieczne miejsce; elektrownia
- Jaz, spiętrzenie, próg; zakaz pływania
- Most; kładka, pomost; akwedukt; śluza
- Hodowla ryb
- Pole biwakowe; kąpielisko; plaża
- Rzeka; kanał
- Jezioro, zbiornik wodny; bagno, teren podmokły
- Kościół, klasztor; inny obiekt sakralny; kapliczka
- Zamek; muzeum; pomnik
- Pałac, dwór; zabytkowy park; leśniczówka
- Młyn; inny zabytek; ciekawy obiekt krajoznawczy
- Posterunek policji; szpital, przychodnia; apteka
- Market; sklep spożywczy; poczta
- Obiekt noclegowy; gastronomia; bankomat
- Informacja turystyczna; wiaty turystyczne; miejsce odpoczynku
- Parking; przystanek autobusowy; Miejsce Obsługi Rowerystów
- Wieża widokowa; punkt widokowy; stadion, boisko
- Rezerwat przyrody; pomnik przyrody
- Teren zabudowany; teren przemysłowy; piasek
- Las; park; łąka
- Sad, ogród; inny teren zielony; cmentarz
- Autostrada
- Droga ekspresowa
- Droga krajowa
- Droga wojewódzka
- Droga powiatowa; droga lokalna
- Droga polna, leśna
- Linia kolejowa; stacja
- Nieczynna linia kolejowa
- Lotnisko
- Granica województwa
- Park narodowy
- Park krajoznawczy

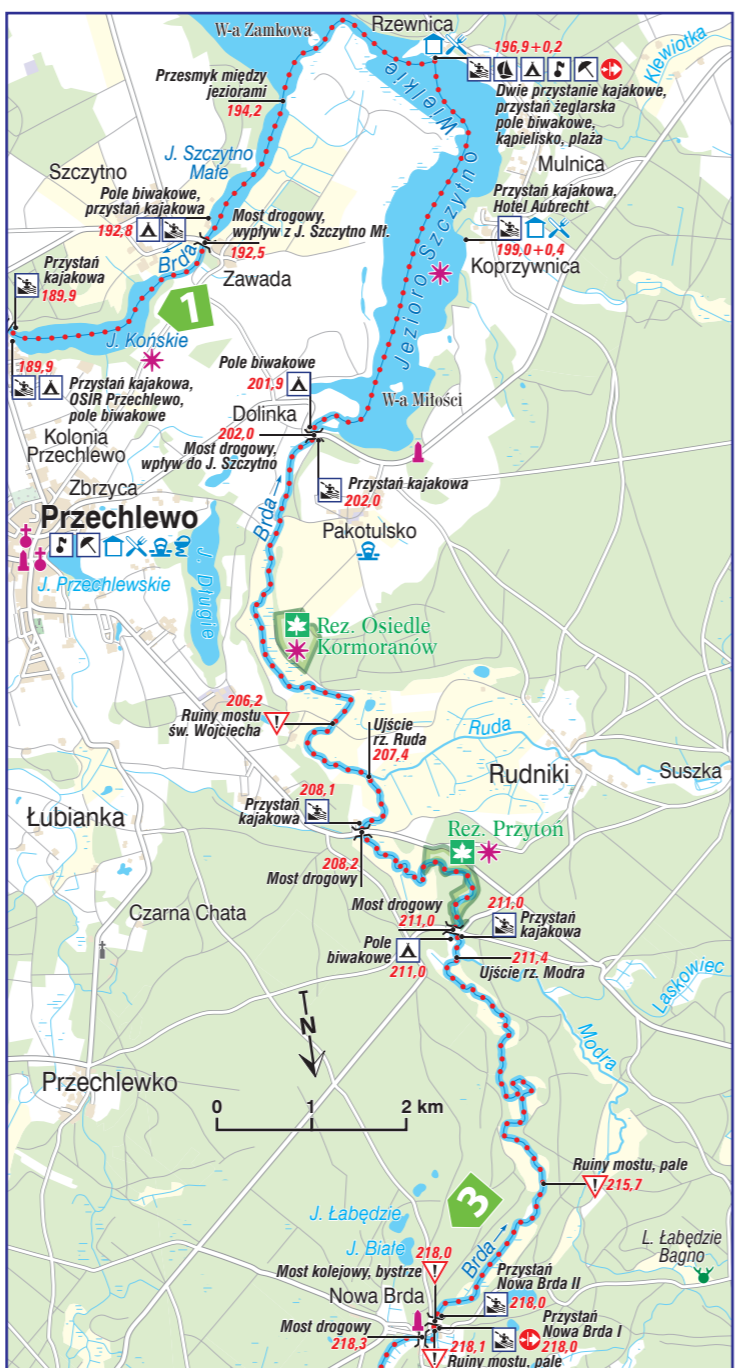
europilot
ul. St. Konarskiego 3; 01-355 Warszawa
tel./fax 22 664 50 91
e-mail: biuro@europilot.com.pl
www.europilot.com.pl

Przebieg szlaków oraz schematy przenoszek mają charakter orientacyjny

Odcinek 1
Świeszyno – Nowa Brda (26,0 km)

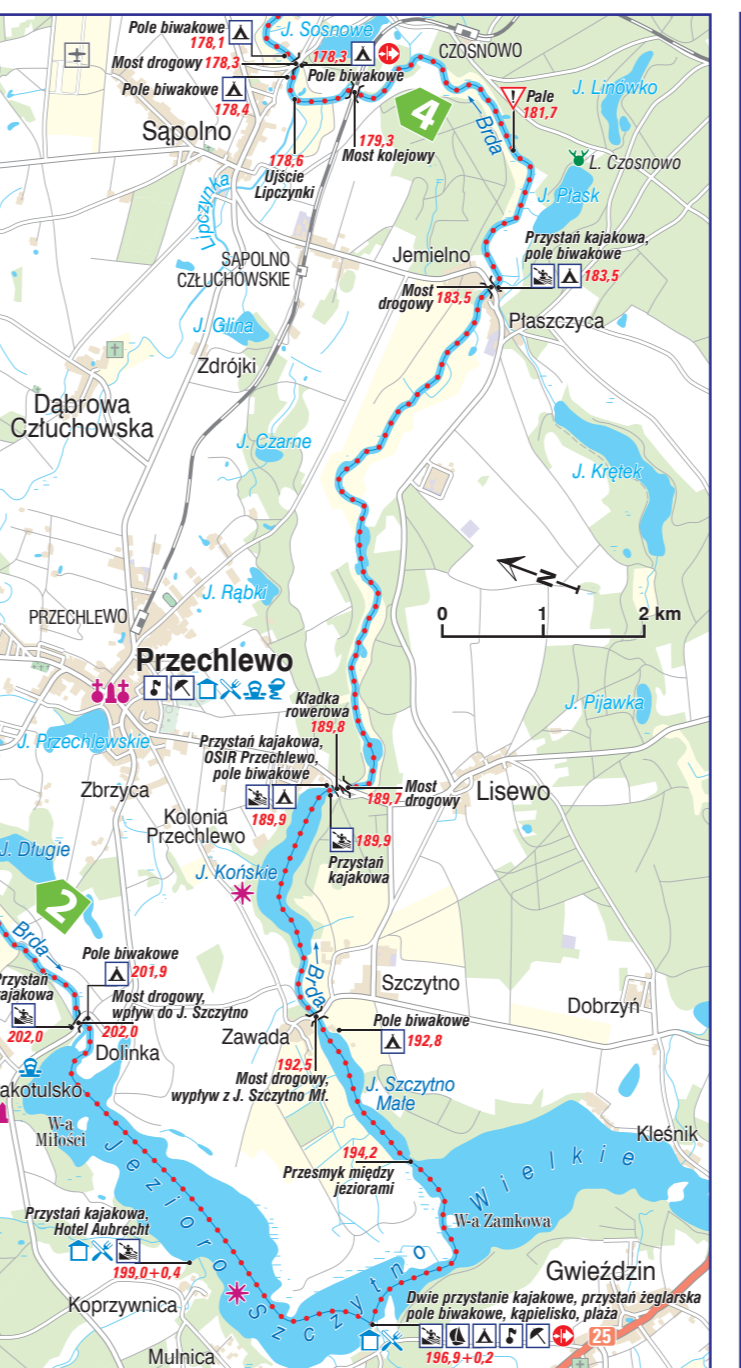
Odcinek 2
Nowa Brda – Rzewnica (21,3 km)

J. Szczytno – J. Krępsko (15,7 km)

Odcinek 3
Rzewnica – Sapolno (18,8 km)

Przechlewo – plan miejscowości

Pomorskie Szlaki Kajakowe
Pomorskie
tu się pływa

szlak kajakowy
Brda
część I

Pomorskie Szlaki Kajakowe

kajaki.pomorskie.eu

Długość szlaku Brdy (województwo pomorskie):
130 km w województwie pomorskim (cały 244 km)

Liczba dni:
6 + 2 odcinki jeziora

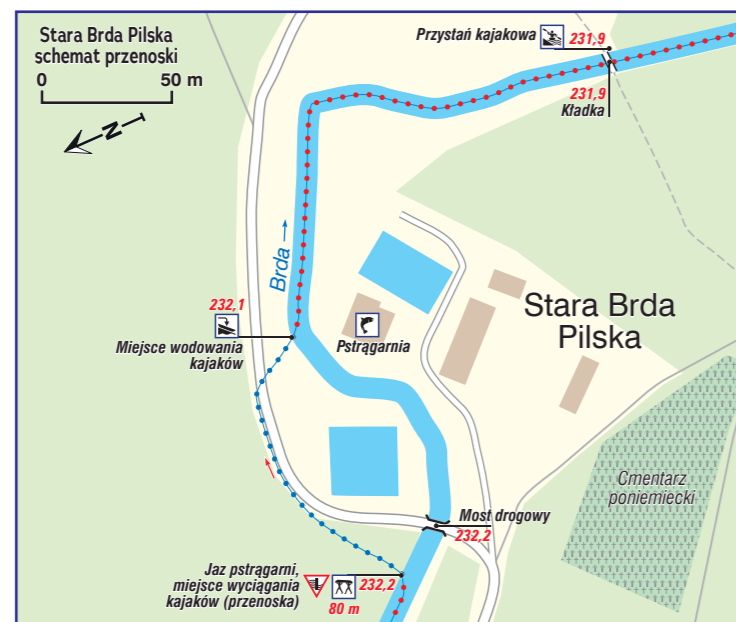
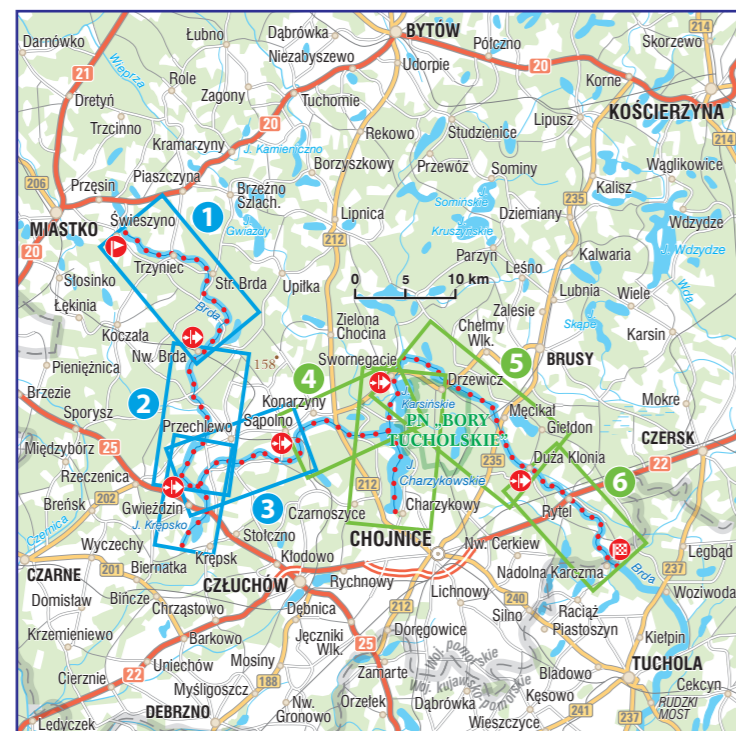
Liczba przenosek:
2

Liczba przystani kajakowych:
54

Rekomendowana trasa spływu w województwie pomorskim:
Świeszyno (km 244,0) – Nadolna Karczma (km 114,1)

Trudność:
łatwy i nieuciążliwy (od Garbatego Mostu, km 208,2), średnio trudny i średnio uciążliwy (powyżej Garbatego Mostu)

- Propozycje etapów spływów:
Spływ wielodniowy:
1. Świeszyno – Nowa Brda (26 km)
 2. Nowa Brda – Rzewnica (21,3 km)
 3. Rzewnica – Sapolno (18,8 km)
 4. Sapolno – Swornegacie (19,4 km)
 5. Swornegacie – Myłof (23,7 km)
 6. Myłof – Nadolna Karczma (21,1 km)

Uwaga: możliwość kontynuacji spływu Brdą do Bydgoszczy (km 0,00)

Zwałkowy odcinek Brdy przez Rezerwat Przytoń

Zdjęcia: szajewski.com studio/Rafał Wojczal

Brda to najdłuższa z rzek mających swoje źródła na Pomorzu. Ma blisko 250 kilometrów długości i splawna jest dla kajakarzy niemal od źródeł. Stanowi jeden z najbardziej znanych szlaków kajakowych w Polsce. Piękna, szeroka rzeka niemal na całej swojej długości jest łatwym i nieuciążliwym szlakiem kajakowym. Tu rozwijało się polskie kajakarstwo, tu w latach 50. XX wieku powstawały pierwsze stacje kajakowe. Na Brdzie swoją przygodę z kajakarstwem rozpoczął Karol Wojtyła – późniejszy papież Jan Paweł II. Tak jak Krutynia na Mazurach, Brda jest najbardziej rozpoznawalnym szlakiem kajakowym Pomorza. Zaś leżące nad Brdą Swornegacie nie bez powodu zwane są polską stolicą kajakarstwa.

Szlak kajakowy Brdy rozpoczyna się w Świeszynie nad Jeziorem Głębokim i kończy w Bydgoszczy. Spływ Brdą to kilkanaście dni przyrody. Rzeka niemal na całej długości płynie wśród sosnowych lasów Borów Tucholskich, w otoczeniu pięknej przyrody. Szlak jest świetnie oznakowany i posiada bardzo dobrze rozwiniętą infrastrukturę turystyczną w postaci przystani kajakowych, stanic i pól biwakowych. To jedna z najlepiej zagospodarowanych rzek kajakowych w Polsce.

Rzeka łączy dwa województwa – pomorskie i kujawsko-pomorskie. Liczący 130 kilometrów odcinek pomorski rozpoczyna się we wspomnianym **Świeszynie** i kończy w **Nadolnej Karczmie**. Odcinek kujawsko-pomorski jest niewiele krótszy i obejmuje 114 kilometrów długości rzeki (do ujścia Brdy do Wisty). Opisując pomorski odcinek Brdy należy podzielić go na trzy części, różniące się od siebie charakterem.

Pierwszy, górny fragment rzeki, **od Świeszyna do Garbatego Mostu**, poniżej **rezerwatu Przytoń**, to szlak średnio trudny, miejscami nieco uciążliwy, rekomendowany bardziej doświadczonym kajakarzom. Liczy 36 kilometrów, a na jego pokonanie potrzeba około dwóch dni. Ten fragment szlaku Brdy rozpoczyna się na przystani w Świeszynie nad **Jeziorem Głębokim**.

Jeziro Głębokie, niemal w całości otoczone lasami i malowniczymi wzgórzami, to doskonałe miejsce nie tylko na rozpoczęcie spływu Brdą, ale również na wypoczynek. W jedynej położonej nad nim wsi – Świeszynie, znajduje się zagospodarowane, strzeżone kąpielisko miejskie.

Rzeka jest tu raczej wąska, nurt wartki, sporo w nim przeszkód w postaci zwalonych przez wiatr i bobry drzew. Latem niestety występują problemy z wodą (szczególnie powyżej Nowej Brdy). Okolica, przez którą płynie Brda, to bardzo odludne, niemal pozbawione osad, dzikie lasy. Brak tu sklepów i obiektów noclegowych, a całe zagospodarowanie szlaku to pola biwakowe, wyposażone jedynie w wiaty i ewentualnie przenośne toalety. Przystanie kajakowe znajdują się w **Wilkowie**, **Starej Brdzie Piłskiej**, Żońnie, **Nowej Brdzie** oraz w **Folbryku**. Na tym odcinku szlaku znajduje się też jedna, krótka **przenoska** przy pstrągarni w **Starej Brdzie Piłskiej**. Płynąc tym odcinkiem trzeba liczyć się z koniecznością

zabrania ze sobą prowiantu i sprzętu biwakowego, a pokonywanie niektórych odcinków szlaku może być dość męczące. Wynagrodzą to jednak piękne widoki i otaczające rzekę, bezkresne lasy. Łatwiej spotkać dziką zwierzynę, niż innego turystę.

Obelisk Jana Pawła II nad rzeką Brdą w osadzie **Nowa Brda** upamiętnia pobyt Karola Wojtyły, który w 1953 roku uczestniczył w spływie kajakowym Brdą. Obelisk ustawiono w 50. rocznicę tego spływu. Jest on miejscem początkowym Papieskiego Szlaku Kajakowego rzeki Brdy.

Znajdujący się poniżej **Folbryka** przetomowy odcinek rzeki w **rezerwacie przyrody „Przytoń”**, jest szczególnie trudny z uwagi na leżące w nurcie drzewa. To także najbardziej malowniczy odcinek na całym szlaku. Jego pokonanie stanowić będzie niewątpliwie przygodę i wyzwanie nawet dla bardziej doświadczonych kajakarzy.

Rezerwat przyrody „Przytoń” chroni naturalne skupisko lasu bukowego, porastającego skarpy rzeki Brdy, płynącej w tym miejscu głębokim wąwozem. Widok robi imponujące wrażenie z uwagi na ogromne rozmiary drzew.

Odcinek środkowy szlaku Brdy rozpoczynający się za rezerwatem „Przytoń” w **Garbatym Moście** i kończący się w **Myłofie** ma 73 kilometry długości. Jest to szlak łatwy i raczej nieuciążliwy, dostępny dla wszystkich kajakarzy. Pewną uciążliwość są duże i średnie jeziora, licznie występujące na tym odcinku Brdy, po których pływanie wymaga większego wysiłku, a utrudnieniem może być wiatr. Pokonanie tego fragmentu Brdy wymaga około trzech dni spływu.

Poniżej **rezerwatu „Przytoń”** rzeka zmienia swój charakter. W okolicy **Garbatego Mostu** Brda rozlewa się szeroko wśród szuwarów i trzcinowisk, a nurt wyraźnie zwalnia. Z prawej strony wpada **rzeka Ruda**, zwana także Kuźnią, która też jest ciekawym, dość krótkim i trudnym szlakiem kajakowym. Brda przepływa obok **rezerwatu przyrody „Osiedle Kormoranów”** i wpada do **jeziora Szczytno** w miejscu zwanym **„Dolinka”**. To pierwsze z kilku dużych i średnich jezior występujących na środkowym odcinku Brdy. Ujście Brdy do jeziora Szczytno tworzy malowniczy wąwóz, a trzy kilometry na wschód od rzeki znajduje się pierwsza większa miejscowość na szlaku **Przechlewo**.

Rezerwat przyrody „Osiedle Kormoranów” został utworzony w 1956 roku, gdy gniazdowała tu jedna z największych w Polsce kolonii kormoranów. Już w latach 80. XX wieku ptaki opuściły ten obszar, ale rezerwat pozostał. Chroni on starodrzew bukowy o dość naturalnym charakterze.

Kolejny odcinek szlaku wiedzie przez zespół tak zwanych **Jezior Szczycieńskich**, prowadząc obok porośniętej gęstym lasem i owianej legendami **Wyspy**

Zamkowej. Zgodnie z nazwą, znajdował się tam kiedyś ważny gród, zrównany z ziemią przez Krzyżaków. Jezioro ma bardzo urozmaiconą linię brzegową i jest słabo zagospodarowane turystycznie. Wyjątek stanowi zachodni brzeg, gdzie mieści się luksusowy hotel w **Koprzywnicy** i kompleks turystyczny **Rzewnica**.

Zespół Jezior Szczycieńskich, czyli Szczytno Wielkie z jeziorami Końskim, Krępsko i Szczytno Małe, wchodzi w skład Pojezierza Krajeńskie-go. Akweny są rajem dla wędkarzy oraz miejscem wypoczynku i rekreacji. Jedynie północna część jeziora Szczytno Wielkie, przez którą prowadzi szlak Brdy, jest chętnie odwiedzana przez kajakarzy.

Szlak wiedzie dalej tukiem przez **jeziro Szczytno Wielkie**, które ciągnie się na południe i łączy z kolejnym dużym **jeziorem Krępsko**. Kajakarze płyną jednak na wschód, aby wąskim przesmykiem przedostać się na **jeziro Szczytno Małe** i następnie **Jeziro Końskie**, mijając po drodze wieś **Zawada**. Wyptyw Brdy z **Jeziorem Szczycieńskich** znajduje się ponownie w pobliżu **Przechlewa**. Funkcjonuje tu ośrodek sportu i rekreacji, posiadający dobre zaplecze turystyczne. Tu też kończy się jeziorny fragment szlaku, liczący łącznie 12 kilometrów.

Ciekawą opcją na szlaku Brdy jest odcinek **jeziro Szczytno – jezior Krępsko**. Liczy on 11 kilometrów. Rozpoczyna się na przystani kajakowej i żeglarskiej w **Rzewnicy**. Obiekt położony jest na prawym brzegu jeziora. Za Rzewnicą pojawia się przewężenie jeziora. Z lewej strony szlaku mija się **Wyspę Zamkową** i po około kilometrze trasa prowadzi do południowej części **jeziora Szczytno**. Płynąc dalej na wschodnim brzegu widoczna jest przystań kajakowa w **Kleśniku**. Na horyzoncie widoczne kolejne zwiężenia jeziora, z prawej strony półwysp, za którym znajduje się grobla. Po nasypie biegnie droga krajowa Bydgoszcz – Koszalin (DK 25). Pod mostkiem znajduje się wąski ciek na **jeziro Krępsko**. Jezioro położone jest w otoczeniu pięknych lasów sosnowo-bukowych. Na głęboko wciętych półwyspie zachowało się grodzisko z VIII-IX wieku z pierścieniowatym wałem. Nad akwenem znajduje się jedyna przystań kajakowa – w miejscowości **Gwieździn** (położona na prawym brzegu). Spływ można zakończyć w Gwieździnie lub kontynuować dalej na południe jeziora do zatoki, nad którą położona jest kolonia **Garsk**. Ten odcinek liczy 3 kilometry i przebiega z dala od zabudowań, w otoczeniu lasów. Spływ najlepiej zakończyć na lewym brzegu, gdzie urządzono prowizoryczny slup. Pływając po jeziorach należy uważać na warunki pogodowe – wiatr i falowanie, gdyż tak duże akweny bywają niebezpieczne, szczególnie w przypadku burzy.

Przechlewo to stara wieś, której historia sięga XIV wieku. Dzisiaj pełni rolę lokalnego centrum usługowego oraz bazy turystycznej dla szlaku kajakowego Brdy. Będąc tu warto zobaczyć szachulcowy **kościół świętej Anny** oraz neogotycki **kościół Matki Boskiej Częstochowskiej**. W zachodniej części wsi, nad Jeziorem Przechlewskim, znajduje się promenada spacerowa i kąpielisko.

Brda

ABC KAJAKARZA

Dobijanie do brzegu, wsiadanie/wysiadanie

- » Dobijaj do brzegu pod prąd.
- » Wsiadaj/wysiadaj z kajaka ustawionego dziobem w górę rzeki.

Wyrotki

- » Po wyrotce nie odwracaj kajaka, podprowadź go do brzegu.
- » Ratuj najpierw człowieka, potem sprzęt.

Pamiętaj

- » Rzeczy zabezpiecz przed zamoczeniem (wodoszczelne worki) i zgubieniem w wodzie (przywiąż).
- » Zabierz mapę szlaku (miejsca niebezpieczne, biwaki, atrakcje).
- » Weź gotówkę.
- » Naładuj telefon.

Obserwacja

- » Obserwuj powierzchnię wody przed dziobem kajaka, zmarszczki, fale czy wiry to zapowiedź podwodnych przeszkód do ominięcia.
- » Obserwuj zmiany pogody.

Zachowanie

- » Nie wsiadaj i nie pływaj po spożyciu alkoholu.
- » Zwracaj uwagę na innych.
- » Pomagaj innym w razie potrzeby.
- » Nie przeceniaj swych sił.
- » Zachowaj ostrożność, nie pływaj samotnie.
- » Pływaj w kamizelce ratunkowej.
- » Biwaki w bezpiecznych miejscach (nie na wyspach na rzece).
- » Śmieci pakuj w worki, zostawiaj w miejscach wyznaczonych.
- » Przed wypłynięciem zapoznaj się z trasą spływu, informacjami o rzece i pogodzie.
- » Zachowaj szyk: na przódzie grupy płynie przewodnik, na końcu ratownik lub najsprawniejsza osada.
- » Unikaj spływania przez sztuczne progi, przenieś kajak brzegiem.
- » Zapisz w telefonie numery służb ratunkowych.
- » W razie wypadku powiadom służby ratownicze.

Ważne numery telefonów:

- 112 (alarmowy)
- 601 100 100 (ratunkowy nad wodą)
- 58 3094911 (WIOŚ)
- 52 3391100 (RZGW w Bydgoszczy)
- 58 3261888 (RZGW w Gdańsku)
- 91 4411200 (RZGW w Szczecinie)
- 22 4701000 (Infolinia Wód Polskich)

Facebook: PomorskieSzlakiKajakowe
kajaki.pomorskie.eu

Brda

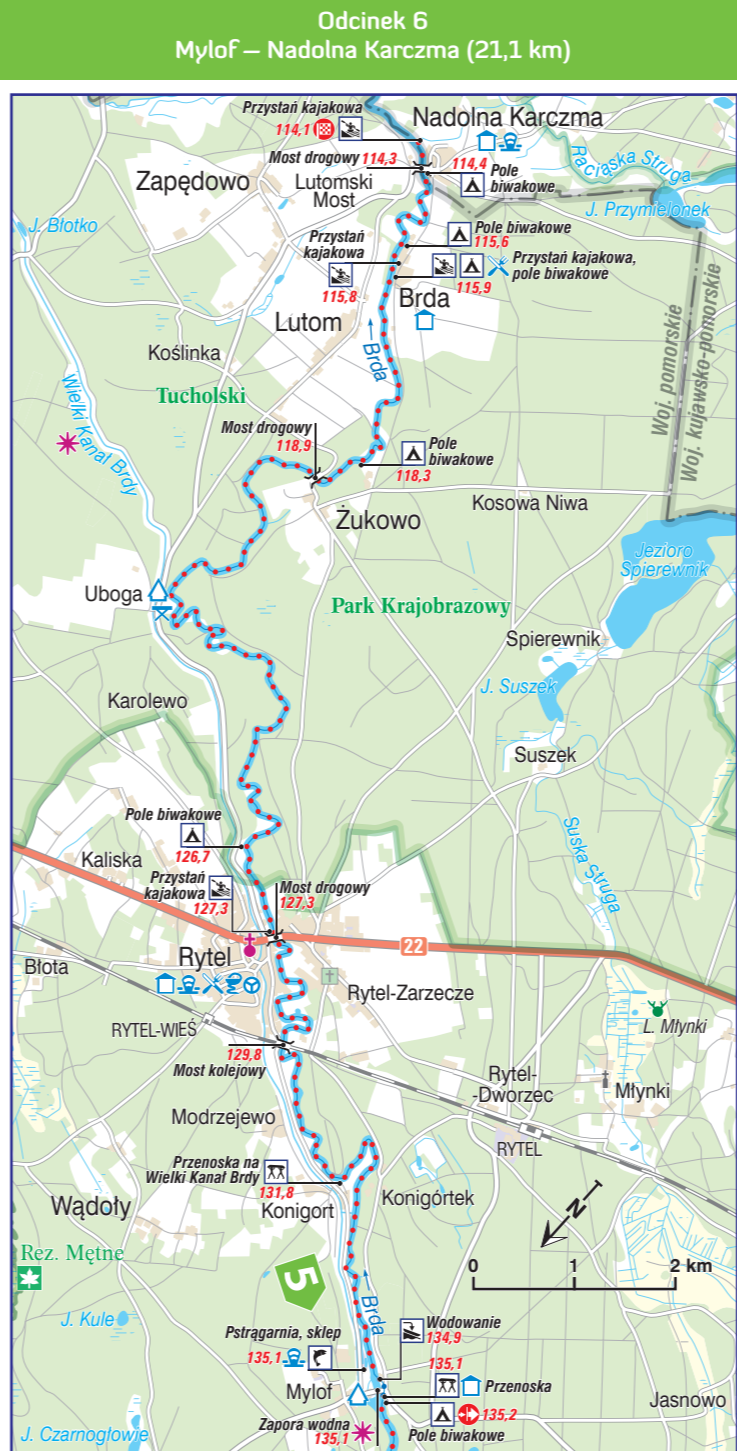
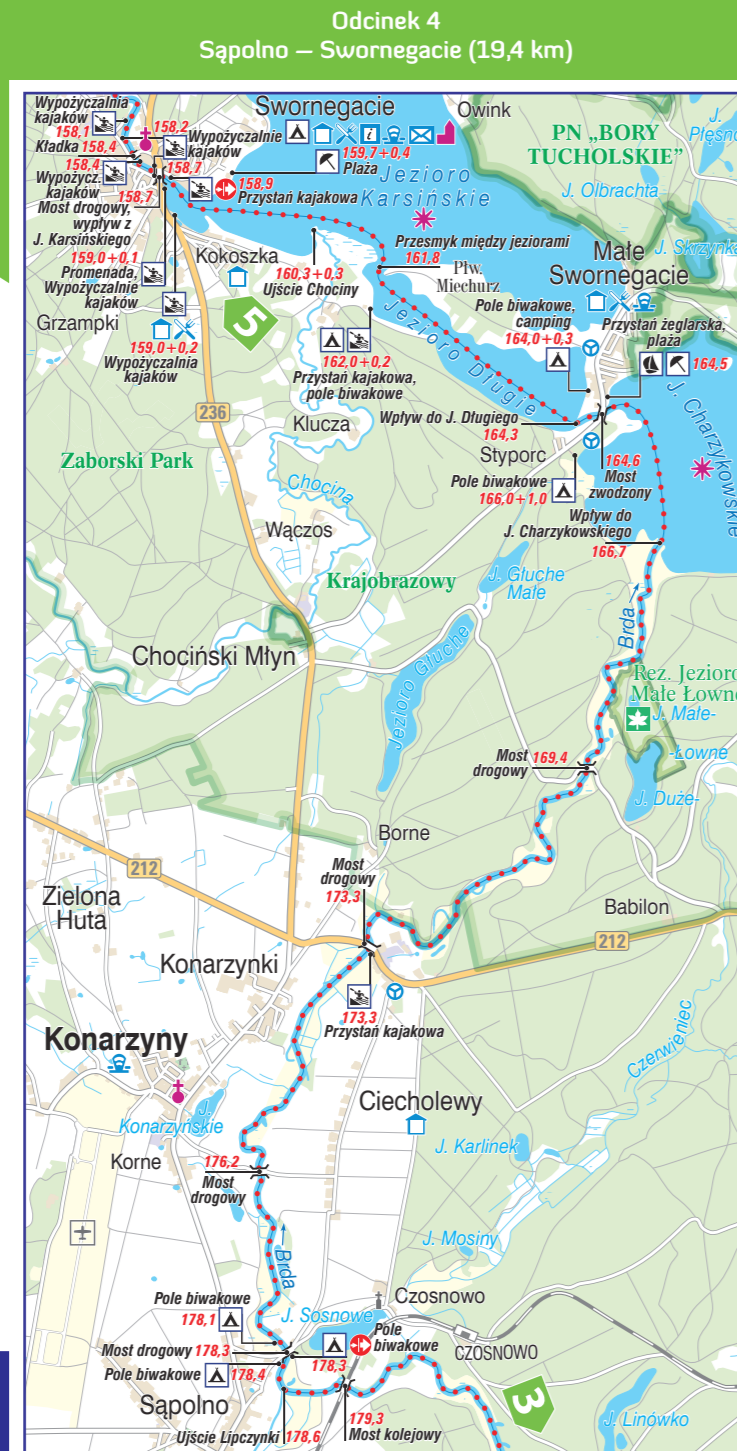

ABC KAJAKARZA

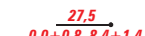

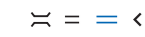

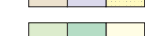
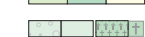

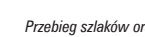

- Dobijanie do brzegu, wsiadanie/wysiadanie**
- » Dobijaj do brzegu pod prąd.
 - » Wsiadaj/wysiadaj z kajaka ustawionego dziobem w górę rzeki.
- Wywrotka**
- » Po wywrotce nie odwracaj kajaka, podprowadź go do brzegu.
 - » Ratuj najpierw człowieka, potem sprzęt.
- Pamiętaj**
- » Rzeczy zabezpiecz przed zamoczeniem (wodoszczelne worki) i zgubieniem w wodzie (przywiąż).
 - » Zabierz mapę szlaku (miejsca niebezpieczne, biwaki, atrakcje).
 - » Weź gotówkę.
 - » Naładuj telefon.
- Obserwacja**
- » Obserwuj powierzchnię wody przed dziobem kajaka, zmarszczki, fale czy wiry to zapowiedź podwodnych przeszkód do omińnięcia.
 - » Obserwuj zmiany pogody.
- Zachowanie**
- » Nie wsiadaj i nie pływaj po spożyciu alkoholu.
 - » Zwracaj uwagę na innych.
 - » Pomagaj innym w razie potrzeby.
 - » Nie przeceniaj swych sił.
 - » Zachowaj ostrożność, nie pływaj samotnie.
 - » Pływaj w kamizelce ratunkowej.
 - » Biwakuj w bezpiecznych miejscach (nie na wyspach na rzece).
 - » Śmieci pakuj w worki, zostawiaj w miejscach wyznaczonych.
 - » Przed wypłynięciem zapoznaj się z trasą szlaku, informacjami o rzece i pogodzie.
 - » Zachowaj szyk: na przodzie grupy płynie przewodnik, na końcu ratownik lub najsprawniejsza osoba.
 - » Unikaj spływania przez sztuczne progi, przenieś kajak brzegiem.
 - » Zapisz w telefonie numery służb ratunkowych.
 - » W razie wypadku powiadom służby ratownicze.

Ważne numery telefonów:
 112 (alarmowy)
 601 100 100 (ratunkowy nad wodą)
 58 3094911 (WIOS)
 52 3391100 (RZGW w Bydgoszczy)
 58 3261888 (RZGW w Gdańsku)
 91 4412000 (RZGW w Szczecinie)
 22 4701000 (Infolinia Wód Polskich)

Facebook: PomorskieSzlakiKajakowe
 kajaki.pomorskie.eu

Pomorskie Szlaki Kajakowe

- Szlak kajakowy, kierunek spływu
- Kilometraż liczony w górę rzeki (w km)
- Odległość punktu do szlaku rzeki na danym kilometrze
- Początek/koniec szlaku
- Początek/koniec dziennego odcinka szlaku
- Przystań kajakowa; przystań żeglarska
- Stacja wodna; miejsce wodowania
- Przenoska, przewózka
- Niebezpieczne miejsce; elektrownia
- Jaz, spiętrzenie, próg; zakaz pływania
- Most; kładka, pomost; akwedukt; śluza
- Hodowla ryb
- Pole biwakowe; kąpielisko; plaża
- Rzeka; kanał
- Jezioro, zbiornik wodny; bagno, teren podmokły
- Kościół, klasztor; inny obiekt sakralny; kapliczka
- Zamek; muzeum; pomnik
- Pałac, dwór; zabytkowy park; leśniczówka
- Młyn; inny zabytek; ciekawy obiekt krajoznawczy
- Posterunek policji; szpital, przychodnia; apteka
- Market; sklep spożywczy; poczta
- Obiekt noclegowy; gastronomia; bankomat
- Informacja turystyczna; wiatła turystyczna; miejsce odpoczynku
- Parking; przystanek autobusowy; Miejsce Obsługi Roweryzystów
- Wieża widokowa; punkt widokowy; stadion, boisko
- Rezerwat przyrody; pomnik przyrody
- Teren zabudowany; teren przemysłowy; piasek
- Las; park; łąka
- Sad, ogród; inny teren zielony; cmentarz
- Autostrada
- Droga ekspresowa
- Droga krajowa
- Droga wojewódzka
- Droga powiatowa; droga lokalna
- Droga polna, leśna
- Linia kolejowa; stacja
- Nieczynna linia kolejowa
- Lotnisko
- Granica województwa
- Park narodowy
- Park krajoznawczy

Przebieg szlaków oraz schematy przenoski mają charakter orientacyjny

europilot
ul. St. Konarskiego 3, 01-355 Warszawa
tel./fax 22 664 50 91
e-mail: biuro@europilot.com.pl
www.europilot.com.pl

Długość szlaku Brdy (województwo pomorskie):
130 km w województwie pomorskim (cały 244 km)

Liczba dni:
6 + 2 odcinki jeziorne

Liczba przenoski:
2

Liczba przystani kajakowych:
54

Rekomendowana trasa spływu w województwie pomorskim:
Świeszyno (km 244,0) – Nadolna Karczma (km 114,1)

Trudność:
łatwy i nieuciążliwy (od Garbatego Mostu, km 208,2), średnio trudny i średnio uciążliwy (powyżej Garbatego Mostu)

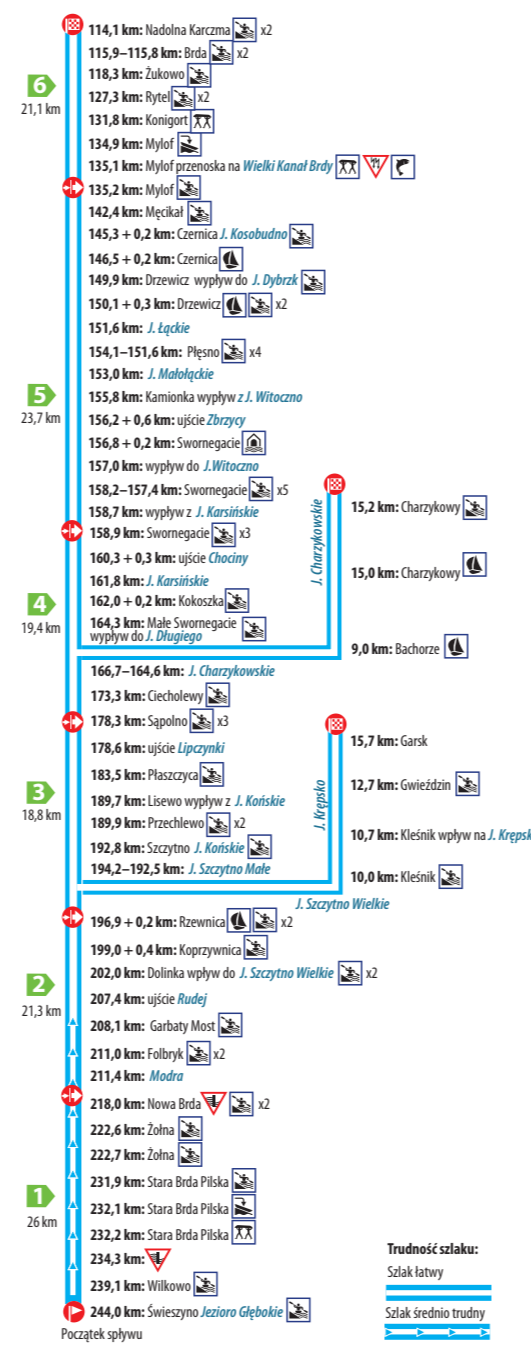
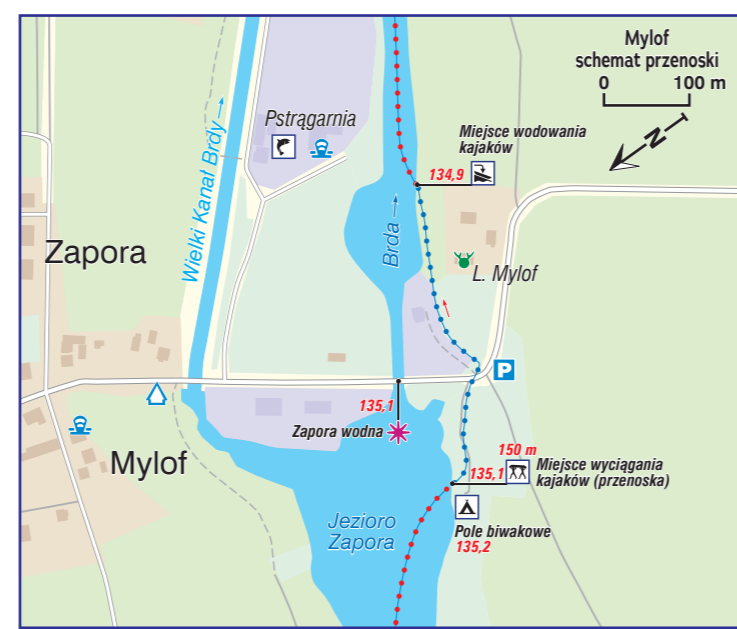
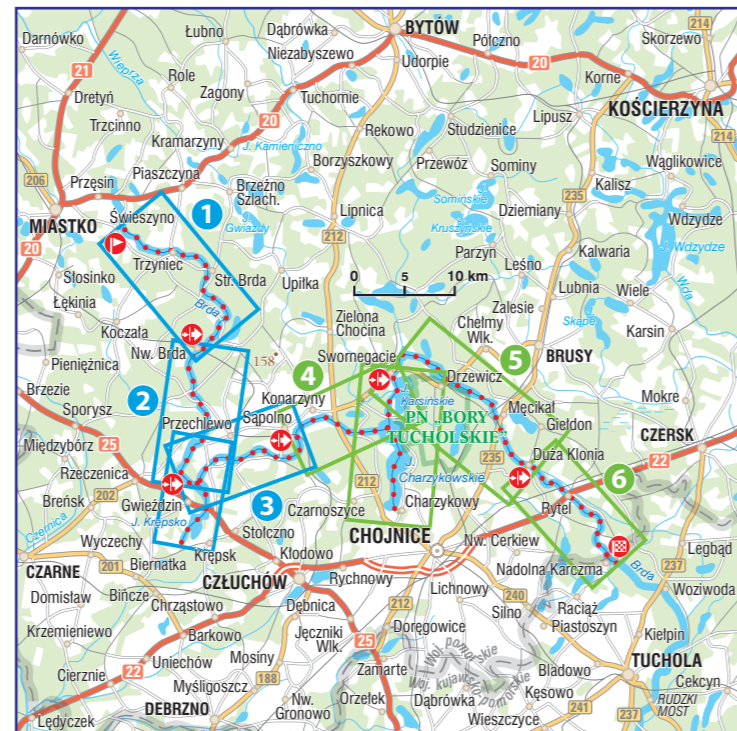
- Propozycje etapów spływu:
- Spływ wielodniowy:**
1. Świeszyno – Nowa Brda (26 km)
 2. Nowa Brda – Rzewnica (21,3 km)
 3. Rzewnica – Sapolno (18,8 km)
J. Szczytno - J. Krepsko (12,7 km)
 4. Sapolno – Swornegacie (19,4 km)
J. Charzykowskie - J. Karsiańskie (15,2 km)
 5. Swornegacie – Mylof (23,7 km)
 6. Mylof – Nadolna Karczma (21,1 km)

Uwaga: możliwość kontynuacji spływu Brdą do Bydgoszczy (km 0,00)

Rodzinne wioślowanie w Rytle

Zdjęcia: szajewski.com studio/Rafal Wojczal

Trudność szlaku:
Szlak łatwy
Szlak średnio trudny
Szlak trudny

Brda, po wypłynięciu z Jezior Szczyeńskich, prowadzi swoje wody w kierunku wschodnim. Płyynie spokojnie szeroką doliną, wśród trzcinowisk, przez tereny raczej otwarte. To spokojny odcinek, który kończy się po około 22 kilometrach ujściem Brdy do **Jeziora Charzykowskiego**. Na tym odcinku szlaku funkcjonują przystanie kajakowe i pola biwakowe w **Piaszczy**, **Sapolnie** oraz **Ciecholewach**. Brda wśród trzcin wpyta do Jeziora Charzykowskiego, które wraz z **Jeziorami Karsiańskimi** są jednymi z największych jezior Pomorza. Ujście znajduje się blisko północnego skraju jeziora, w pobliżu wsi **Małe Swornegacie**, leżącej na przesmyku między jeziorami Charzykowskim a Długim. Jest tu plaża, przystań wodna, camping, pole biwakowe, sklep i restauracja. Nad Brdą znajduje się zaś most zwodzony.

Jezioro Charzykowskie, zwane też Łukomie, wraz z sąsiednim **Jeziorami Karsiańskimi** tworzy drugi pod względem wielkości akwen w Borach Tucholskich. Panują tu idealne warunki do uprawiania sportów wodnych, w tym żeglarstwa.

Płynąc na południe przez **Jezioro Charzykowskie** można dopłynąć do równie znanej miejscowości turystycznej **Charzykowy**. Wymaga to jednak pokonania 9 kilometrów przez naprawdę spore jezioro niebezpieczne przy dużej fali, zwykle więc kajakarze płyną na północ. Decydując się przepłynąć Jezioro Charzykowskie (można w obu kierunkach) w **Matych Swornegaciach** wypływa się na główną toń jeziora. Przy wietrze i falowaniu może to być niebezpieczne dla kajakarzy, dlatego trzeba rozważnie planować swój spływ. Brzegi jeziora są zalesione i porośnięte trzcinami, niedostępne. Na zachodnim brzegu, około 2 kilometry dalej znajduje się ujście Brdy, a na wschodnim – niespławnej **Strugi Siedmiu Jezior**, płynącej przez obszar parku narodowego. Kolejna przystań znajduje się dopiero 4 kilometry dalej w **Bachorzu**, na wschodnim brzegu jeziora, w miejscu gdzie jezioro wyraźnie się zwęża. Jest to przystań wędkarska parku narodowego, zlokalizowana na północ od ośrodka wypoczynkowego. Dalej za Bachorzem jezioro ponownie znacznie się poszerza. W kolejnej miejscowości na szlaku **Funce**, nie ma ogólnodostępnej przystani, korzystać z tamtejszej infrastruktury można jedynie za zgodą zarządców ośrodków lub w sytuacji załamania pogody. Po pokonaniu dalszych trzech kilometrów jezioro zwęża się ponownie, widoczna jest sławna **„Wyspa Mitości”**. Od niej już tylko 1,5 kilometra do przystani w **Charzykowach**. Miejscowość ta rozciąga się na południowym skraju jeziora na dystansie blisko 2,5 kilometra. Stanowi ona ważny ośrodek turystyczny oraz żeglarski – jest to kolebka polskiego żeglarstwa. W Charzykowach spływ kajakowy można zakończyć

i rozpocząć przy jednym z kilku pomostów lub jednej z plaż, które znajdują się na brzegu jeziora.

Szlak Brdy z **Matych Swornegaci** prowadzi na północ przez **Jezioro Karsiańskie** do miejscowości **Swornegacie**. Z Jeziora Charzykowskiego rzeka płynie szerokim, półkilometrowym korytem, które łączy się z **Jeziorami Długimi**. Akwen ten jest znacznie mniejszy niż dwa pozostałe jeziora, ma około 2,5 kilometra długości. Jego brzegi są porośnięte trzcinami i lasem, raczej niedostępne. Na jego zachodnim skraju znajduje się przystań kajakowa w **Kokoszcze**. Dalej widoczny jest przesmyk, który łączy **Jezioro Długie** i **Jezioro Karsiańskie**. Płynąc na południe Jeziora Karsiańskiego dopłyne się do południowego brzegu **Matych Swornegaci**, do przystani **Osady Swory** (skąd nie ma drogi wodnej na Jezioro Charzykowskie). Za przesmykiem w kierunku północnym wypływa się na otwarte wody Jeziora Karsiańskiego. Kilometr dalej, na niskim, podmokłym i zalesionym lewym brzegu znajduje się mało widoczne **ujście Chociny**. Od tego miejsca należy płynąć dalej na północ, trzymając się lewego brzegu jeziora. Po pokonaniu około kilometra wypływa się na ostoję zatokę jeziora, nad którą położone są **Swornegacie** i liczne przystanie kajakowe.

Leżące w sercu Borów Tucholskich **Swornegacie** to znana miejscowość turystyczna. Jej zabawna nazwa pochodzi od kaszubskich słów oznaczających umacnianie brzegów rzeki gałęziami. Atrakcją wsi jest przede wszystkim jej wyjątkowe położenie. Na brzegu w okolicach mostu i dalej na Brdzie mieści się około tuzina przystani i firm kajakowych, liczne wypożyczalnie sprzętu wodnego i rowerów. Z tego powodu Swornegacie zwane są „kajakową stolicą Polski”. Dla kajakarzy Swornegacie są punktem etapowym spływów Brdą oraz punktem końcowym wycieczek Chociną i Zbrzycą. W miejscowości stoi murowany **kościół** z 1916 roku. W jego pobliżu znajduje się urokliwy, drewniany, łukowato wygięty **„Kozi Mostek”**, który jest jednym z symboli miejscowości. W zaprojektowanym z zachowaniem regionalnej stylistyki, drewnianym **Kaszubskim Domu Rękodziela Ludowego** (oddział Gminnego Ośrodka Kultury w Chojnicach), eksponowane są pamiątki i pozostałości kultury materialnej wsi kaszubskiej. Można tu obejrzeć przedmioty użytku codziennego i zaopatrzyć się w regionalne pamiątki wykonane przez kaszubskich twórców. Na **„Psiej Górze”** znajduje się kąpielisko i teren rekreacyjny.

Na odcinku między **Swornegaciami** a **Męcikałem** rzeka płynie przez kilka mniejszych jezior: **Witocznio**, **Łąckie**, **Dybrzak** oraz **Kosobudno** i spina je niczym koralki, meandrując wśród sosnowych lasów. Na brzegach jezior i na przesmykach jest wiele urokliwych, spokojnych punktów, w których można się zatrzymać. Są tu liczne miejsca do biwakowania, zarówno dzięki leśne pola namiotowe, jak i dobrze zagospodarowane kampingi. Sosnowe lasy zdają się nie mieć końca, a nad okolicą unosi się klangor żurawi, będący jedynym dźwiękiem zakłócającym śródleśną ciszę. Latem w lasach jest mnóstwo jagód, a jesienią grzybów. To wszystko zachęca do pozostania w tej okolicy na dłużej. Dopiero za ostatnim z jezior – **Kosobudno**, rzeka opuszcza lasy i płynie wśród pól do kolejnej miejscowości **Męcikał**. Znajduje się w niej duża przystań kajakowa oraz sklepy spożywcze, można więc uzupełnić zapasy.

Męcikał to jedna z najbardziej na południe położonych osad, w której do dziś żywy jest język i tradycja kaszubskie. Można tu zobaczyć charakterystyczną zabudowę wiejską z XIX wieku i domy o charakterze małomiasteczkowym.

Od Męcikału do Mylofu na odcinku 8 kilometrów Brda zmienia się w wąską, pozbawioną nurtu, otoczoną lasami jezioro. Przyczyną jest **zaporą w Mylofie**, która spiętrzyła rzekę o 12 metrów. Na wysokości Męcikału rozpoczyna się też część szlaku Brdy płynąca przez tereny spustoszone przez nawałnicę w 2017 roku. W takim otoczeniu dopływa się do **Mylofu**, gdzie przed zaporą znajduje się przystań kajakowa i pole biwakowe. To znak, że kończy się środkowy odcinek szlaku Brdy. Dalej na kajakarzy czeka **przenoska**, ponieważ rzekę przegradza zaporą. Jej powstanie umożliwiło budowę **Wielkiego Kanału Brdy**, mającego początek właśnie w tym miejscu.

Zaporą w Mylofie to dzieło pruskiej myśli technicznej powstałe w 1848 roku dla spiętrzenia wód Brdy na wysokość 12 metrów. Dzisiaj jest jedyną zaporą schodkową w Polsce, a piętrzone przez nią wody napędzają turbinę elektrowni wodnej i zaopatrują największą w Polsce hodowlę pstrąga.

Za **zaporą w Mylofie** zaczyna się dolny odcinek szlaku Brdy w województwie pomorskim. Rzeka ponownie zmienia swój charakter, ale szlak pozostaje łatwy i raczej nieuciążliwy. Nurt przyspiesza, rzeka wyraźnie zaczyna meandrować. W rzece pojawiają się bystrza lub pojedyncze przeszkody. Taki charakter szlak ma na długości 21 kilometrów do granicy województwa pomorskiego

w **Nadolnej Karczmie**. Na tym odcinku, w miejscowości **Konigort**, 3 kilometry poniżej zapy, **można przenieść kajaki na Wielki Kanał Brdy**. Dalej pod mostem kolejowym przed **Rytle** jest bystrze. Dopływamy do Rytle, który jest ważnym punktem etapowym wielu spływów kajakowych.

Rytle to duża wieś, z centralnie położonym neobarokowym kościołem. Do dyspozycji turystów jest tu bogata baza noclegowa, gastronomiczna i usługowa. Nad Brdą i Wielkim Kanałem Brdy zlokalizowane są przystanie kajakowe, a wzdłuż Brdy, na odcinku około 400 metrów wybudowano promenadę spacerową wraz z towarzyszącą jej małą architekturą.

Za wsią powalone drzewa – spuścizna nawałnicy z 2017 roku, stają się coraz rzadsze, aż pojawia się las nietknięty przez huragan. Rzeka dalej meandruje wśród sosnowego boru, czasem przetykanego łąkami i polami uprawnymi. Takie krajobrazy towarzyszą nam do **Nadolnej Karczmy**. tym odcinku znajduje się kilka przystani kajakowych i miejsc do biwakowania w Żukowie, **Brdzie** i **Nadolnej Karczmie**.

W województwie kujawsko-pomorskim Brda płynie przez Bory Tucholskie niemal do samej **Bydgoszczy**. Optywa od wschodu Tucholę. W Woziwodzie, Gołąbku, Rudzkim Moście koło Tucholi i Świcie wybudowano duże przystanie kajakowe. Spływy zwykle kończą się w stacji kajakowej **Gostycyn – Nogawica** na północnym krańcu **Jeziora Koronowskiego**. Ale doświadczeni kajakarze mogą przepływając jezioro dostać się do **Koronowa**, skąd już niedaleko do **Bydgoskiego Węzła Wodnego**. Pokonanie śluz na kanałach w miejskim otoczeniu jest ciekawym doświadczeniem, zupełnie innym, od leśnych klimatów dominujących na szlaku Brdy niemal do Bydgoszczy. Wreszcie spływ zakończyć można w **Brdujściu**, przepływając obok znanego toru kajakarskiego i zabytkowych **śluz Czersko Polskie**, wpływając do **Wisty** w okolicach **dzielnicy Fordon**.